

Микола Журавльов

ад'юнкт науково-дослідного центру воєнної історії,

Національний університет оборони України імені Івана Черняхівського (Київ, Україна)

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-5660-1660>

Валерій Грицюк

кандидат історичних наук, доцент,

провідний науковий співробітник

науково-дослідного центру воєнної історії,

Національний університет оборони України імені Івана Черняхівського (Київ, Україна)

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-9877-1900>

ПРАВО НА СПОВІДЬ: НОТАТКИ ВІЙСЬКОВОГО КАПЕЛАНА

Рецензія на науково-популярне видання: Присяжний Д. А. «Зі зброєю в руках — із молитвою на вустах». К.: Ярославів Вал, 2019, 128 с.

Вийшла в світ книга протоієрея Д. А. Присяжного присвячена військовим капеланам України. Книга видана з благословення Його Високопреосвященства митрополита Черкаського і Чернігівського, Голови Синодального управління військового духовенства Православної Церкви України владики Іоана (Яременка).

У цій книзі, описано автобіографічні спогади про велич духовного подвигу і звитяги капеланів та військовослужбовців Збройних Сил України у їхньому служінні Богу і Богом даній Батьківщині, які вони чинять в умовах російсько-української війни.

На обкладинці — ікона Пресвятої Богородиці — Покровительки

Українських воїнів праці художника Ю. С. Нікітіна.

Походить Дмитро Присяжний з високоосвіченої і культурної родини. Батько — юрист, мати — актриса, співачка театру опери, одна із відомих викладачів Київського університету культури і мистецтв. Д. А. Присяжний має здатність безпомилково «прочитувати» людей і ситуації, підмічати в них найголовніші риси.

Дмитро Присяжний закінчив Київський університет культури і мистецтв, Київську духовну семінарію, Карпатський університет імені Августина Волошина.

За свою капелансько-волонтерську діяльність Присяжний Д. А. в числі

29 військових капеланів мав честь бути учасником військового параду на День Незалежності України 2018 року в столиці України — Києві.

Присяжний Д. А. розпочав свою капелансько-волонтерську діяльність з 5 квітня 2014 року. Перебував на бойових позиціях Авдіївського напрямку, а саме на легендарній бойовій позиції шахти «Бутівка», був ініціатором проведення Національно-патріотичних заходів на території України під гаслом «Україна єдина — Схід і Захід разом» у 2019 році.

Новизна і навіть певна унікальність книги Дмитра Присяжного «Зі зброєю в руках — з молитвою на вустах» у порівнянні з іншими працями про гібридну російсько-українську війну ХХІ століття має низку особливостей.

По-перше. Це одночасно літературний твір і історичне дослідження. Сюжет в його книзі ґрунтується на реальних подіях та людських долях. Військово-патріотична повість «Зі зброєю в руках — з молитвою на вустах» є не просто відтворенням, а певним узагальненням подій, які лягли в основу розповіді про велич духовного подвигу і звитяги капеланів та військовослужбовців Збройних Сил України.

По-друге. Автор пише свій твір на основі власних переживань і власного досвіду, він знає своїх героїв не зовні, а зсередини.

По-третє. Автор розкриває історичну довідку про військове капе-

ланство як історичне месійне покликання особливого значення, початок якого датується ще IVст. Та пов'язаний з іменем Святого Мартина. І дає практичні поради словами, що відкривають очі і душу військовим капеланам щодо духовної підтримки захисників України.

На теренах України співпраця церкви і держави розпочалася відразу після хрещення князя київського Володимира Великого. У війську Київської Русі були священики, які брали участь у військових походах княжої доби України, про що свідчить «Повість временних літ», «Руський літопис» та інші історичні документи.

Священики були і на «Запорозький Січі» Козацької доби України. Козацькі ради проходили біля церков і в присутності священика. Про що свідчать «Літопис Самійла Величка», літопис «Рігельмана», літопис «Самовидця». Необхідно згадати Великомученика митрополита Йоасафа Коринфського, що служив за часів Богдана Хмельницького і загинув на полі битви під Берестечком у 1651 р.

Військові капелани були і в часи визвольних змагань України 1918–1921 рр. Відтак у процесі розгортання військового будівництва утворюється чітка система служби польового духівництва Галицької армії на чолі зі священиком Миколи Їжака. Одним із військових капеланів Української Галицької армії був рідний батько Степана Бандери — Андрій Бандера (1882–1941). Були свої військові

священики і в армії Української Народної Республіки. Один з них — протоієрей Павло Пащевський мав звання протопресвітера військ УНР. Брав участь у Першому зимовому поході армії Української Народної Республіки.

Із поразкою Української революції на підрадянській території військовоє духовенство ліквідується новою владою. Частина українських земель відходить до Польщі. До середини 1930-х років у Польщі формується мережа греко-католицьких військових парафій.

14 жовтня 1942 року вважається днем утворення Української Повстанської Армії. Тоді священики Української Автокефальної Православної Церкви благословили перші загони в лісах на Волині. Військові капелани зміцнювали бойовий дух бійців Української Повстанської Армії впродовж всього її збройного чину. Вони проходили військову підготовку і носили зброю.

В Україні з досягненням Незалежності розпочато відродження інституту військового капеланства. Конституційне право України і законодавство України дає право на вільне віросповідання, передбачене в статті 34 Конституції України, в статті 1 закону України «Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей», у законі України «Про Збройні Сили України» законі України «Про свободу совісті та релігійні організації».

Ефективним механізмом реалізації цього конституційного права є інститут капеланської служби.

Посада військового капелана передбачена у контингенті військ Організації Об'єднаних Націй від держав-учасниць. Відтак миротворчі контингенти від Збройних Сил України в Косово, Іраку мали своїх військових капеланів.

У 1997 році в Українській Автокефальній Православній Церкві України було створено комісію з душпастирства у Збройних Силах України та інших силових структурах.

Коли у 2014 році в Україні відбулась Революція Гідності то стихійно народився капеланський рух Майдану. Проведення Антитерористичної операції на Сході України засвідчило гостру необхідність військової капеланської служби у Збройних Силах України та інших складових сектору безпеки і оборони України.

Кабінет Міністрів України розробив «Положення про службу військового духовенства (капеланську службу) у Збройних Силах України та Державній прикордонній службі України» та затвердив постановою Кабінету Міністрів України від 02.07.2014 року № 677-р. Перед призначенням на посаду військових капеланів кандидати повинні пройти курс навчання у вищому військовому навчальному закладі за програмою, яка включає основи військової справи, військово-гуманітарну та військово-психологічну підготовку.

Міністерство оборони України затвердило низку нормативно-правових актів, у яких чітко визначено механізм військово-релігійного співробітництва. Одним з них є наказ Міністра оборони України від 14.12.2016 № 685 «Про затвердження Положення про службу військового духовенства (капеланську службу) у Збройних Силах України».

У 2017 році в Національній Гвардії України офіційно запроваджено інституцію капеланства для всіх конфесій, за винятком Української

Православної Церкви Московського патріархату, так як духовні центри її знаходяться на території країни-агресора.

Загалом книга Дмитра Присяжного «Зі зброєю в руках — із молитвою на вустах» є національно-патріотичною, глибоко духовною і буде мати практичне значення для священиків служби військового духовенства, істориків та широкого загалу військовослужбовців Збройних Сил України, також буде цікавою для широкого кола читачів.

Mykola Zhuravlov

*adjunct researcher of research center
for military history,*

*The National Defence University of Ukraine
named after Ivan Cherniakhovskyi (Kyiv, Ukraine)
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-5660-1660>*

Valerii Hrytsiuk

*candidate of historical sciences,
associate professor,
leading researcher of research center
of military history,*

*The National Defence University of Ukraine
named after Ivan Cherniakhovskyi (Kyiv, Ukraine)
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-9877-1900>*

THE RIGHT TO SPONSOR THE: NOTAT OF THE VICE CHAPLAIN

Review of popular science publication: Prusygnuj D. A., “With a weapon in his hands with a prayer on his lips”. K.: Yaroslaviv Val, 2019, 128 p.